

damse straatverlichting zijn in het Rotterdams Jaarboekje enkele artikelen verschenen van de hand van de gemeentearchivaris mr. H.C. Hazewinkel⁴). Hij eindigde met het jaar waarin de stad een contract afsloot met de Imperial Continental Gaz Association (I.C.G.A.) voor de vervanging van alle nog bestaande oliestraatlampen door gaslampen. Met de aanbesteding op 14 september 1859 verkreeg de maatschappij een contract voor de levering van gas van 1 januari 1861 tot en met 31 december 1880 tegen een prijs van 1 cent per branduur. Aan de Nieuwe Rotterdamsche Gasfabriek (N.R.G.) werd de verlichting van de gemeentelijke gebouwen gegund. Aangezien de I.C.G.A. al in 1825 in Rotterdam haar fabriek vestigde, is duidelijk dat het gas aanvankelijk slechts werd afgenomen door particulieren voor de verlichting van huizen en winkels. De eerste proef om de straten alhier met gaslampen te verlichten, dateert van februari 1843⁵).

Volgens een krantebericht uit 1927 stond de maatschappij slecht bekend⁶); ook zouden de prijzen hoger zijn geweest dan in andere steden. Dit laatste schijnt inderdaad wel zo geweest te zijn. In ieder geval is het één van de argumenten van de Gemeenteraad geweest om de concessie tenslotte in te trekken. Anderzijds had de maatschappij in haar voorgedrukte contracten laten opnemen dat ze te allen tijde een halve cent per m³ gas minder zou berekenen dan haar grote concurrent, de N.R.G.⁷). De strijd tussen de beide gasfabrieken enerzijds en de Gemeente anderzijds over het voortbestaan van de particuliere gasproductie, wordt in de eigentijdse terminologie aangeduid als de 'gaskwestie'⁸). Op 10 februari 1879 schrijven B. en W. aan de Raad dat per 31 december 1880 de concessies voor de beide gasfabrieken zouden aflopen. Aangezien beide maatschappijen de gasprijs aanmerkelijk wilden verlagen, stelden zij voor de concessie te verlengen. Aldus werd door de Raad besloten. Art. 13 resp. 14 van de nieuwe overeenkomsten voor het tijdvak 1881-1890 bepaalde dat B. en W. het recht zouden hebben na drie jaar de overeenkomst op te zeggen. Deze eindigde dan een jaar later.

De directie van de I.C.G.A. deed in 1881 aan B. en W. het voorstel om de fabriek naar een vrijliggend gebied te verplaatsen. Op 3 oktober 1881 boden B. en W. aan de Raad een ontwerp-overeenkomst met de I.C.G.A. ter goedkeuring aan, waarbij de maatschappij een contract voor 30 jaar zou worden verleend. Als tegenprestatie wilde zij haar fabriek verplaatsen naar Delfshaven en de gasprijs verlagen. B. en W. adviseerden op dit aanbod in te gaan.